

Drengenes træk passer dermed dårligere end pigernes til de krav og forventninger, skolen i almindelighed stiller.

Med hensyn til evner gælder, at der er en del elever med faglige vanskeligheder, som virker forstyrrende. Det skyldes typisk, at de har vanskeligt ved at følge med og derefter finder på »alternative aktiviteter«. Det er dog meget langt fra sådan, at det er de fagligt svage, der dominerer billedet af de urolige elever. En del af fagligt set meget kvikke elever optræder også forstyrrende, fordi de keder sig. Sammenhængen mellem evner og forstyrrende adfærd er i høj grad et produkt af en undervisning, der ikke er differentieret i tilstrækkelig grad.

I knap en tredjedel af interviewene nævnes, at det er elever med store sociale og emotionelle vanskeligheder, der giver anledning til den sværeste uro. Disse elever kommer typisk fra meget socialt belastede hjem, præget af misbrug eller incest. Nogle er placeret i plejefamilier eller bor på institutioner, mens andre venter på ledige pladser på heldagsskoler, observationskoler eller behandlingshjem. Det skal imidlertid pointeres, at elever med sociale og emotionelle vanskeligheder kun udgør en lille del af det samlede billede, og det er eleverne med sociale og emotionelle vanskeligheder, lærerne mener bør undervises uden for den almindelige klasses rammer.

Tosprogethed giver i nogle tilfælde anledning til forstyrrende adfærd. Det kan for det første skyldes, at eleverne er så dårlige til dansk, at de ikke kan følge med i undervisningen og derfor kommer til at kede sig og føle sig udenfor. Manglende begrebsdannelse er imidlertid også et problem, selv for en del elever, der har lært dansk. Endelig er der særligt kulturelt forbundne problemer, som vedrører kønsroller, konfliktløsningsmodeller og fremtidsperspektiver, og det er især to-sprogede drenge, der voldes den type problemer. Det skal dog understreges, at der er mange tilpassede, endda særdeles veltilpassede to-sprogede elever i folkeskolens klasser.

Men undersøgelsen viser også, at den urolige elev ikke har eneansvaret for, at alt ikke fungerer, som det gerne skulle. Der er også elementer i omgivelserne, som har en forbindelse med graden af uro. Den vigtigste er familien, derefter kommer lærerne, undervisningen og ledelsen på skolerne, og endelig kommer skolen og lokal-samfundet.

Sociale problemer i familierne er en medvirkende årsag til, at nogle børn har svært ved at præstere en adfærd, som ikke virker forstyrrende. Men det er ikke kun traditionelle sociale problemer, som spiller ind. Det drejer sig også om familier, der flytter til områder med andre normer, end de kom fra.

Om opdragelsesmønstre

Mange familier synes at praktisere opdragelsesmønstre – eller mangel herpå – der giver anledning til konflikter med skolens normer.

Om forældreinteresse

For at nå en overensstemmelse mellem familiernes og skolens forventninger til eleverne – og til hinanden – er det nødvendigt, at forældrene er interesserede i deres børns skolegang. For en del af de urolige elevers vedkommende er denne forældreinteresse ikke tilstede. Den manglende interesse for barnet og dets skolegang afspejles ikke blot i børnenes urolige adfærd, men også ved manglende deltagelse i forældremøder m.m. En overdreven interesse, hvor forældrene udelukkende har deres eget barn i tankerne, kan også give anledning til uro, idet barnet let kommer til at virke egocentrisk og usocialiseret.

Også skolen med dens lærere og ledelse har væsentlig betydning for den måde, eleverne opfører sig på.

Lærerens personlige udstråling, parret med gode pædagogiske evner og ikke mindst engagement, hører til de vigtigste forudsætninger for at undgå eller klare uro i skolen. Kedelige og uinspirerede lærere kalder på uro.

Samarbejde mellem lærerne ses også som et væsentligt middel til at løse problemer med børns adfærd. Samarbejde i lærerteams er en meget væsentlig løsning, men ofte nævnes problemer med kolleger, der ikke vil samarbejde, eller som ingen ønsker at samarbejde med. Der er en del lærere, som ikke gerne åbner deres dør for kolleger, og en del af disse lærere synes at bære en uforholdsmæssig stor del af problemerne med urolige elever.

Med hensyn til læreralder og erfaring viser undersøgelsen, at jo yngre og mindre erfarne lærere er, des mere uro. Det væsentlige i denne forbindelse er, at lærere med stigende alder og erfaring dels opnår større personlig myndighed, dels kommer til at råde over et større register af metoder, som kan forhindre eller imødegå den forstyrrende adfærd. Graden af uro falder med stigende læreralder, og undersøgelsen kan der-